Konstitutionsutskottets betänkande 1979/80: 39

med anledning av motioner om det kommunala partistödet

Motionerna

I motionen 1979/80: 1053 av Per Stenmarck (m) och Göran Allmér (m) yrkas att "riksdagen antager följande förslag till lag om ändring i lag om kommunalt partistöd:

Kommun får lämna ekonomiskt bidrag till politiskt parti som under den tid beslut om bidrag avser är representerat i kommunens fullmäktige. Beslutet skall innehålla att bidrag utgår till varje sådant parti och att en fjärdedel av utgående anslag skall fördelas lika mellan partierna och återstoden fördelas mellan dessa i förhållande till deras antal platser i fullmäktige under nämnda tid. Vad som sagts nu äger motsvarande tillämpning på landstingskommun och landsting.

Denna lag träder i kraft fr. o. m. den 1 januari 1981."

I motionen 1979/80: 1565 av Eric Rejdnell (fp) och Margot Håkansson (fp) hemställs att "riksdagen beslutar hos regeringen anhålla om förslag innebärande att lagstiftningen angående det kommunala partistödet ändras så att stödet utgår med dels ett grundbelopp lika för alla representerade partier och dels ett belopp i relation till antalet mandat".

I båda motionerna erinras om att det statliga partistödet sedan år 1972 utgår dels som ett lika stort grundbidrag till varje i riksdagen representerat parti, dels som ett bidrag per riksdagsmandat. Enligt motionerna borde det kommunala partistödet utformas på samma sätt.

Gällande ordning

I lagen (1969: 596) om kommunalt partistöd stadgas att kommun får lämna ekonomiskt bidrag till politiskt parti, som under den tid beslutet om bidrag avser är representerat i kommunens fullmäktige. Beslutet skall enligt lagen innehålla, att bidrag utgår till varje sådant parti med samma belopp för varje plats som partiet under nämnda tid har i fullmäktige. Lagen skall ha motsvarande tillämpning på landstingskommun och landsting.

Frågans tidigare behandling

I motioner som väcktes åren 1974, 1976, 1977 och 1979 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) var yrkandet i huvudsak detsamma som i de nu aktuella motionerna.

I sitt yttrande över den motion som väcktes under allmänna motionstiden 1977 anförde utskottet enhälligt bl. a. följande (KU 1976/77: 32):

Som utskottet anförde i sitt yttrande över en motion om det kommunala partistödet vid förra årets riksmöte föreligger med rådande ordning ett nära samband mellan partistödet på statlig och kommunal nivå. Det förekommer sålunda i viss utsträckning att partierna för över statligt partistöd till de lokala och regionala partiorganisationerna. Utskottet framhöll vidare att den nuvarande samordnade partistödskonstruktionen innebär att det inte skall ske någon särskild prövning av vilka politiska partier som skall erhålla grundstöd och att staten svarar för hela kostnaden för grundstödet.

Enligt utskottet bör en eventuell översyn av partistödet liksom tidigare föregås av samråd mellan riksdagspartierna och utgå från de principer om bl. a. samordning mellan det statliga och kommunala partistödet, som det rådde enighet om i 1971 års partistödsutredning.

Utskottet förutsatte att regeringen följde partistödsfrågorna med uppmärksamhet, bl. a. de frågor som aktualiserades i motionen om det kommunala partistödet, och tog de initiativ som befanns lämpliga. Utskottet avstyrkte därmed motionen. Riksdagen följde utskottets förslag.

I sitt betänkande från våren 1979 (KU 1978/79: 23) förklarade sig utskottet stå fast vid den ståndpunkt som intagits under 1976/77 års riksmöte. I en reservation (2m) hemställdes om bifall till motionen. I reservationen anfördes bl. a. följande:

Enligt utskottet har det kommunala partistödet på ett genomgripande sätt förändrat partiernas lokala finansiering. Stödet har skapat nya möjligheter för partierna att bedriva lokal valrörelse, framställa och distribuera kommunala handlingsprogram o. d. Den nuvarande ordningen för beräkning av stödets storlek är emellertid otillfredsställande. Vissa av partiernas utgifter torde vara ungefärligen lika stora, oavsett partiernas storlek. Som exempel på detta kan nämnas kostnaderna för att bedriva en lokal valrörelse. På riksplanet har betydelsen av dessa förhållanden erkänts och sedan 1972 utgår det statliga partistödet dels som ett för alla partier lika stort grundbidrag, dels som ett mandatbidrag. Enligt utskottet är det riktigt att i enlighet med motionärernas förslag nu införa i princip samma ordning för det kommunala partistödet. Härigenom skulle större rättvisa uppnås, samtidigt som de negativa konsekvenserna av ett partis kanske tillfälliga nedgång i ett val skulle begränsas. Det bör understrykas att kostnaderna för ett nytt system inte skulle behöva bli större än för den nuvarande ordningen.

Utskottet

Enligt lagen om kommunalt partistöd får en kommun lämna ekonomiskt bidrag till de partier som är representerade i kommunfullmäktige. Bidraget

skall utgå med samma belopp för varje plats som partiet har i fullmäktige. Lagen skall tillämpas på motsvarande sätt inom landstingskommun.

I motionerna föreslås att det kommunala partistödet får samma konstruktion som det statliga dvs. med dels ett grundbelopp som är lika stort för alla partier, dels ett belopp som varierar med det antal mandat som resp. parti erhållit.

Som utskottet framhållit vid behandlingen av samma förslag vid tidigare tillfällen innebär den överenskommelse som träffades mellan riksdagspartierna i 1971 års partistödsutredning bl. a. en samordning av det statliga och kommunala partistödet. Frågan om det kommunala partistödets konstruktion bör därför endast prövas inom ramen för en allmän översyn av partistödet. En sådan översyn bör enligt utskottet komma till stånd först efter överläggningar mellan de partier som stod bakom den tidigare överenskommelsen. Utskottet förutsätter att regeringen följer partistödsfrågorna med uppmärksamhet. Något initiativ från riksdagens sida är enligt utskottets mening inte påkallat.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår motionerna 1979/80: 1053 och 1979/80: 1565.

Stockholm den 19 februari 1980

På konstitutionsutskottets vägnar

BERTIL FISKESJÖ

Närvarande: Bertil Fiskesjö (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Torkel Lindahl (fp), Olle Svensson (s), Sven-Erik Nordin (c), Wivi-Anne Cederqvist (s),* Gunnar Biörck i Värmdö (m), Kurt Ove Johansson (s), Bengt Kindbom (c), Daniel Tarschys (fp), Kerstin Nilsson (s), Sture Thun (s), Lahja Exner (s) och Allan Ekström (m).

Reservation

av Anders Björck, Gunnar Biörck i Värmdö och Allan Ekström (alla m) vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Enligt lagen om – – – (= utskottet) – – – resp. parti erhållit.

Enligt utskottet har det kommunala partistödet på ett genomgripande sätt förändrat partiernas lokala finansiering. Stödet har skapat nya möjligheter för partierna att bedriva lokal valrörelse, framställa och distribuera kommunala handlingsprogram o. d. Den nuvarande ordningen för beräkning av stödets storlek är emellertid otillfredsställande. Vissa av partiernas utgifter torde vara ungefärligen lika stora, oavsett partiernas storlek. På

* Ej närvarande vid justeringen.

riksplanet har betydelsen av dessa förhållanden erkänts och sedan 1972 utgår därför det statliga partistödet dels som ett för alla partier lika stort grundbidrag, dels som ett mandatbidrag.

De nuvarande reglerna för både det statliga och det kommunala partistödet bygger på den överenskommelse som träffades mellan riksdagspartierna i 1971 års partistödsutredning. Eftersom tiden för denna överenskommelse löpt ut bör enligt utskottet en allmän översyn av partistödet nu komma till stånd. Denna översyn bör bl. a. omfatta frågan om det kommunala partistödets konstruktion och sambandet mellan partistödet på olika nivåer. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med anledning av motionerna 1979/80: 1053 och 1979/80: 1565 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1980